

Hariduseksperimendid

Teel õigusriiki, kus kõigel on hind ning tähtsust omab raha kaudu väärtustamine, ei olekski imelik, kui just suurem rahanuts Eesti Põllumajandusülikoolile (EPMÜ) oleks olnud ülikooliseaduse muutmise seaduseelnõu esitamise ajendiks. Ehkki vaevalt on võimalik seletada kõike vaid maagilise sõnaga "raha" (vt EPL, 1.02).

Tõsi on aga see, et haridusministeeriumi reservist 8,807 miljoni krooni jagamisel riigiülikoolidele on EPMÜ ainsana välja jäänud.

Kevadel vastu võetud ülikooliseaduse järgi ei oleks nii pidanud olema, küll aga 13. detsembril vastu võetud Vabariigi Valitsuse seaduse järgi. Põllumajanduse subsideerimine on ju vastunäidustatud, seega reservitoetus kuulub teistele, põllumajandusega mitteseotule.

Põllumajandus on majandusharu, millel on veel oma ministeerium ja ka ülikool. Kas see on pahe, mis tuleb kõrvaldada? Olen nõus — nagu kogu hariduse, nii ka põllumajandushariduse taset saab parandada ning seda tulebki teha (ja tehaksegi), kuid kas ümberkorraldusteks peab tingimata "ümber istuma" pelgalt ühtlustamist nõudvatel hariduspoliitilistel kaalutlustel?

Anglo-ameerika süsteemi varjuküljed

Olukorras, kus põllumajandus on kuulutatud "lahtilõhkumisele" ehk restruktureerimisele ja keegi täpselt ei tea, mida nende kildudega tulusalt peale hakata, ei kujuta hästi ette, et mõne põllumajandustundva inimese töölevõtmine haridusministeeriumisse põllumajanduse kureerimiseks suudab sisuliselt ühendada tegev põllumajanduse ja põllumajandushariduse ning — teaduse probleemistikku.

Nüüd haridusministeeriumi ettepanekust

Andres
Varik

SEISUKOHT

muuta ülikooliseadust selliselt, et kõik riigiülikoolid oleksid lahti riigistatud tulenevalt "Eesti juriidilise ülesehituse seisukohast". Äraseletatult tähendaks see äärmiselt liberaalsete põhimõtete rakendamist hariduse kujundamisel, analoogselt maadega, kus haridus on muudetud kaubaks. See on põhimõte, mida seni on endale lubanud vaid suured ja rikkad maad. Siit ka haridussüsteemi nimetus: anglo-ameerika süsteem.

Põllumeestel on tõsine kartus, et taoline ettevõtmine Eestis kujutab endast kui mitte *mania grandiosat*, siis vähemalt praeguste majanduslike ja hariduse omandamise võimaluste ülehindamist.

Põllumajandusteaduse seosed tegelike vajadustega

Ehk tasuks ka sellist süsteemi arutada, aga seda vaid siis, kui loodaks või kujuneks välja teadustööde tellija, kes ei esindaks mitte ainult iseennast (*à la* Eesti Teaduse Sihtasutus), vaid uurimistulemuste rakendajat. Reaalselt ei toimu selline metamorfoos üleöö. Kuskilt tuleb alata.

Meie jaoks tähendaks see põllumajanduse vajadusteks vajaliku raha kandmist haridusministeeriumilt põllumajandusministeeriumi eelarvele. Ministeerium, rakendades tegev põllumeeste tarkust, telliks siis riigiülikoolidelt neile vajalikud uurimistööd ning kindlustaks nii ülikoolide järjepideva eksistentssi kui ka seose Eestile vajaliku uurimistööga.

Ülikooliseaduse vastuvõtmise ajast tänaseni korraldab EPMÜ tööd põllumajandusministeerium. Ka Vabariigi Valitsuse seaduses on sätestatud, et vaid kaks ministeeriumi — haridus- ja põllumajandusministeerium — tegelevad hariduse korraldamisega. Paraku ei ole haridusministeerium põhimääruses sõnagi juttu põllumajandusharidusega seonduvast?!

Kunagi on ilmselt tulemas (kõrg)haridusstandard — ühtsed alused juristi, arsti konkursspianisti, agronoomi jt koolitamiseks. Kas selle sisse kuulub endisest korrast tuttav "sundaeg" pärast kooli lõpetamist kõige madalamal palganivool, pole teada. Kuid miks mitte. Kas aga vaesed haridusejanused tudengid jaksavad ennast vabaks osta?

Riikliku tellimuse võimalik pahupool

Karta võib hoopistükki "riikliku tellimuse" ülesostmist. Selle maagilise reaalsuse — raha — eest. Tõsi küll — kes on rikas, see hariduse järele enam ei janune, ihaldab vaid võimu. Riiklikud ametikohad on võim ja vaestele ju võimu ei saa lubada. Veelgi rohkem — ei saa lubada võimu realiseerivaid ja tööd kindlustavaid ametikohti.

Nüüd seaduseelnõu juurde tagasi: pidasime vajalikuks, et äsja vastuvõetud ja toimima hakanud Vabariigi Valitsuse seadust saaks täita (st Eesti Põllumajandusülikooli põllumajandusministeeriumi valitsemisalas, mitte omandis).

Oluline on seegi, et vähemalt põllumajanduslikus osas jätkuks erialane töö, eriti olukorras, kus nõuannet on vaja iga päev ja operatiivselt.

Nüüd siis peaksime jätkama läbi teise ametkonna. Missugustel kaalutlustel? Millised viljad sellisest pinnasest kasvavad?